

Články.

J. Babička: Co dnes víme o vitamínech	1
B. Němec: Více ovoce v nových sadech	7
A. Jegerov: Krevní skupiny a darování krve	33
D. Dykyj-Sajfertová: Zvětšené rostliny (s obr.)	65
L. Riedl: Nač umírá člověk	89
K. S. Schäferna: Transfuse konzervované krve	113
F. Wildmann: Co dnes víme o hormonech	137
A. Bašta: Sto let principu energie	161
O. Matoušek: Proč vlastně vymřeli (s obr.)	185
F. Bílek: Vývojová řada koní (s obr.)	209

Drobné zprávy (a samostatné fotografie).

Jak se kost vyživuje (2 foto, O. Jirovec), Str. 4 a 5.
 — Srnčí kolouché (foto J. Vaňura), Str. 9. — Vesmír (B. N.), Str. 10. — Čolek se brání (K. Komárek), Str. 11. — Pěstování hřibů, Str. 11. — Plodnost jabloní, Str. 11. — Mutace rentgen. paprsky a těžké kovy (D. Sajfertová), Str. 12. — Jedovatost našich pavouků a stonožek (Bláha), Str. 12. — Uminěnost čáptů (s foto, J. Houfek), Str. 12. — Páv a jeho ocas (s foto, K. Komárek), Str. 13. — Fasciace na smrku (s foto, S. Antonický), Str. 14. — Odkud jsou některé rostliny (—šal), Str. 14. — Léknyň (s foto, J. Dykyj, D. Sajfertová), Str. 14. — Pocházejí meteority z prostoru mezihvězdného? (V. Santholzer), Str. 14. — Rostliny v bibli (s obr., Böhm, E. Güttler), Str. 15. — Střitný proti ondulači, Str. 16. — Neobyčejné případy ztráty paměti (Riedl), Str. 17. — Kulový blesk (s obr., V. Procházka), Str. 17. — Mladý racek (foto J. Vaňura), Str. 33. — Duševní a svalová práce, Str. 37. — Čich včel, Str. 38. — Kavky a daňci, (Farský), Str. 38. — Housenky, které napodobují hady (Sotorník), Str. 38. — Droby o kuru domácím (M. Záleský), Str. 39. — Květena Německé říše, Str. 39. — Geomorfie u chorosé troudového (s foto, V. Čaha), Str. 40. — Fotoperiodismus, Str. 40. — Kruštík modrořalový (s foto, J. Beyr), Str. 42. — Imunita u rostlin (Riedl), Str. 42. — Pýchavka obrovská (s foto, J. Beyr), Str. 42. — Jak rychle roste štika? (Seehák), Str. 43. — O konservaci kostí (* O. M.), Str. 44. — Pečárka, Str. 44. — Nebezpečí tabáku, Str. 45. — Květy a barva světla, (D. S.), Str. 45. — Jedovaté barvy (—šal), Str. 45. — Hořlavý lupek kukersit místo uhlí, (E. B.), Str. 45. — Ultrazvuk (—šal), Str. 45. — Mutace jitrocele většího (s obr., A. Pazdera), Str. 46. — Jak vznikaly ovocné stromy? (M. B. Volf), Str. 46. — Novinky o rostlinném hormonu (D. Sajfertová), Str. 47. — Na ochranu přírody v Německu (E. B.), Str. 47. — Množení bakterií (J. Babička), Str. 47. — Depopulace venkova, Str. 47. — Podivuhodné mrazem poškozený kmen vrby (s obr., A. Pilát), Str. 48. — Nepříjemná vůně a chuť kovů (Š.), Str. 48. — Nefiltratelné viry (J. Babička), Str. 48. — Poselství smrti u staročeských rodů, Str. 48. — Příroda v díle umělců (rybník s lekníny, Cl. Monet), Str. 53. — Srnec (foto F. Tichý), Str. 62. — Srnčí kolouch (foto F. Tichý), Str. 62. — Rovnost, Str. 71. — Apoštol čísla, Str. 71. — Malomocenství, Str. 72. — Jungmann — antropolog (* O. M.), Str. 72. — Prorůstání květů a výsledné plody (s obr., J. Chytil), Str. 72. — Buničtá vina (*), Str. 73. — Rdesno obrovské (s foto, E. Farský), Str. 74. — Hřbetozubec bukovy (s obr., O. Brož), Str. 74. — Chelognus lanionis (s foto, V. Lang), Str. 75. — Polarografie (M. Ferles), Str. 75. — Čertovo jablko — brambory (Riedl), Str. 75. — Vřes obecný (s foto, E. Farský), Str. 76. — Obrovští hlavonožci, Str. 76. — Fasciace na jitroceli (J. Chytil), Str. 76. — Směr řádků na bramborových polích (Čes. Akad. zemědělská), Str. 77. — Zčernalé kmeny z Lábe (s obr., K. Komárek), Str. 77. — Hormonizované cukrovky, Str. 77. — Rozumět lékařským receptům (*), Str. 78. — Co žerou raci, Str. 78. — K čemu se také používá elektrina v zemědělství, (Pořiz), Str. 79. — Stopa listová na kaštanové větévce (foto J. Dykyj), Str. 79. — Jak vznikaly pohádky — užovka s koroukco (foto V. Hrbek), Str. 89. — Knihy, Str. 92. — Nová metoda antropologická (Riedl), Str. 93. — Něco o rýmě (R.), Str. 93. — Čtyřnázka javoru mléče (foto V. Hrbek), Str. 93. — Proti šedivění vlasů, Str. 93. — Oves jako potravina, Str. 93. — Stětiny vepřů, (E.), Str. 94. — Konzervování vajec chladem, Str. 94. — Mutace, Str. 94. — Kyselina křemičitá, Str. 94. — Kok-saghyz, Str. 94. — Pokojové rostliny a zima (E. Güttler), Str. 94. — Absinthin, Str. 95. — Naše nejobyčejnější sladkovodní houba (s obrázky, V. Lang), Str. 95. — Epidemie (J. Babička), Str. 96. — Lišejníky, Str. 96. — Abnormální žlučník pstruha (s obr.,

Beyr), Str. 96. — Proč je v arktických krajinách tolik komárů (s foto larvy, O. Jirovec), Str. 97. — Zivoucí zvířata jako léky (Riedl), Str. 98. — Chyby při prání prádla (*), Str. 98. — Kulmová brídlice (s foto, M. Záleský), Str. 99. — Jak pracuje náš žaludek, Str. 99. — Kolik ztrácí člověk na váze, Str. 100. — Co budeme dělati s našimi mrtvými (Riedl), Str. 100. — Zitný chléb prospívá zubům (E.), Str. 100. — Novou soukromou hvězdárnu (s foto, F. Soják), Str. 101. — Nejzdravější místo světa (R.), Str. 101. — Candát (foto A. Hnízdo), Str. 107. — Skalní most v Pustém žlebě Mor. Krasu se zřítíl (foto J. Vaňura), Str. 110. — Boj o denní chléb, Str. 115. — Listy Dioscorei, Str. 117. — Škodlivost břechtanu (s foto, K. Komárek), Str. 117. — Mezi orchideje (s foto Stanhopei, A. Pilát), Str. 118. — Umělé kultury kotrče, Str. 118. — Králík zdomácnělý (M. Záleský), Str. 118. — Srůst (s foto, J. Babička), Str. 119. — Termiti, Str. 120. — Houba s dvojitým kloboukem (J. Beyr), Str. 120. — Ryby a bakterie, Str. 120. — Předhistorické dřevě, Str. 120. — O lidském mrkání (Riedl), Str. 120. — Od kdy máme umělé zuby (R.), Str. 121. Zastoupení uhlíku křemíkem (K. Komárek), Str. 121. — Celofán na operační rány (R.), Str. 122. — Lék proti ischiasu (Riedl), Str. 122. — Nejvyšší dům v Evropě (E.), Str. 122. — Hlava mladé straky (foto Schnöbling), Str. 137. — Drobnohled a dalekohled, Str. 144. — Bacilus coli tvoří K-vitamin (J. K.), Str. 144. — Mohou mravenci opylovat květy? (E. Hadač), Str. 145. — Lumek klade vajíčka, (J. Karásek), Str. 145. — Statistika stoletých (Riedl), Str. 146. — Kapradiny z výtrusů, Str. 146. — Lanžýne na Krivoklátsku (F. Pátek), Str. 146. — Kde se v říši rodí největší děti, Str. 147. — Kolik obyvatel žije na zeměkouli (R.), Str. 147. — Proč jsou dnes lidé větší (Riedl), Str. 147. — Největší úhoř, Str. 147. — Slečna Coramine Craigová (* M.), Str. 148. — K zjišťování lhaní (*), Str. 148. — Kysličník uhličitý, Str. 148. — Nové pokusy o umělé mláče, (D. S.), Str. 148. — Vegetarství, (* O. M.), Str. 149. — Tabák na zeměkouli (*), Str. 149. — Phenolphtalein (*), Str. 149. — V zimním spánku jsou zvířata chráněna (* M.), Str. 150. — Kokain (* M.), Str. 150. — „Čištění krve“ (*), Str. 150. — Ledovcová zahrada v Luzernu (s foto, O. Matoušek), Str. 151. — Při vaření čaje (*), Str. 152. — Zvířata ve volné přírodě (*), Str. 152. — Nedostatek kobaltu vyvolává onemocnění zvířat (Pořiz), Str. 152. — Jubileum objevení Ameriky (s obr., Str. 165). — Opeňka, Str. 166. — Tetřeví hnízda (M. Záleský), Str. 166. — Pokusy s hormony, Str. 166. — Vegetace cest, stezek a pěšin (M. Záleský), Str. 166. — Tajemní bílí Indiáni (R.), Str. 167. — Samočištění dutiny ústní (Riedl), Str. 168. — Operace rohovky (R.), Str. 168. — Zahradníci pracují i žaludkem (R.), Str. 168. — Protikurdějové rostliny (Riedl), Str. 168. — Karl von Goebel, Str. 169. — Arsen (*), Str. 169. — Drozd (foto Schnöbling), Str. 185. — Naše největší řeka Labe (Pořiz), Str. 189. — Klíčení semen (E. Güttler), Str. 189. — Kotvice vzplývavá (foto J. Vaňura), Str. 190. — Jak nakládá se zmrzlymi potravinami, Str. 190. — Co proti jarní únávě, (Riedl), Str. 191. — Poškození srdce nikotinem (R.), Str. 191. — Padesátitovřen vyrábí vitamínové pastilky (R.), Str. 191. — Biosféra (s foto, K. Komárek), Str. 192. — Původ cukrovky, Str. 192. — Opium, Str. 193. — Zahřátí semen, Str. 193. — Čolek se brání (J. Karásek), Str. 193. — Vznik ořsánských hřibů v Praze (Riedl), Str. 193. — Obraz z lidských vlasů (Sigl), Str. 194. — Před zápalkami (E.), Str. 194. — Jsou divky chytřejší? (R.), Str. 195. — Kolik ztrácí člověk na váze za den (R.), Str. 195. — Sv. Augustin o víře (K. Závadský), Str. 195. — Mladá sluka (foto Randa), Str. 195. — Beton pružný jako ocel a guma (R.), Str. 196. — Za jednu hodinu (R.), Str. 196. — Záhuba Martinique (O. Matoušek), Str. 196. — Krtčí hnízdo (foto K. Závadský), Str. 203. — Mláďata puštika (foto J. Vaňura), Str. 204. — Latinka, Str. 216. — Četa ke stromům, Str. 216. — Zavlečené rostliny, Str. 216. — Kapradiny v čarodějných kruzích, Str. 217. — Pokusy s hlasem i sluchem ptáků (Riedl), Str. 217. — Kozené mosty, (R.), Str. 217. — Panamské klobouky, Str. 218. — Kokain, Str. 218. — Guano, Str. 218. — Dlouhověkost, Str. 218. — Svíčky ze semen ricinových, Str. 218. — Soukromý majetek, Str. 218. — Vynikající zdravotní stav německého dělnictva (Riedl), Str. 219. — Co je to ruda? (Komárek), Str. 219. — Vitamin ze šípku (Riedl), Str. 220. — „Čich“ rostlin (Farský), Str. 220. — Pyl, Str. 221. — Historie tužky (R.), Str. 221. — Švédské zemědělství, Str. 222. — Práce pianisty, Str. 222. — Co dovede říci jazyk lékaři (Riedl), Str. 222. — Rezal nohu pilou (R.), Str. 223. — Voňavky (Bláha), Str. 224. — Umělé pavučiny chrání zahrady, Str. 224. — Strach před bouří (R.), Str. 224. — Před 12.000 lety přišel pes k člověku (* M.), Str. 224.

Z naší přírody.

Lumek klade vajíčka (M. Krejčí). Str. 49. — Vzácná hadovka (s obr., L. Prošek). Str. 49. — Jezírko u Hromnic (s foto, J. Kunzl). Str. 51. — Padající listí našich lešů (E. Jech). Str. 79. — Poznámky ze života zvířat (s foto, M. Záleský). Str. 153. — Vidoule (s foto, B. Němec a O. Matoušek). Str. 169. — Přizivníci u perloček (s obr. A. Jančařík). Str. 171. — Strakapod prostřední (s foto, A. Pazdera). Str. 197. — Přilet čápů (M. C. Sigl). Str. 197. — Táborský candát (s foto, A. Z. Hnízdo). Str. 198. — Toulký čížka (J. Lang). Str. 198. — Neolitické nálezy u Prahy (s obr., F. Prošek). Str. 198. — O žluvách (E. Bitter, foto Z. Staněk). Str. 225. — Čapí hnízda (s foto, V. Dyk). Str. 229. — Kokořík lékářský (s foto, J. Beyr). Str. 230. — Ozvěné heljich (J. Holub, s obr. Z. Zunoová). Str. 230. — Vrabci (D. Prásek-Rožďalovský). Str. 233. — Bezočky, drobní křískové (s foto, V. Lang). Str. 233.

Astronomická zpráva (F. Soják). Str. 52, 101, 155, 233.

Rozhledy.

Kukaččina vejce (V. Hošek). Str. 17. — Hnízdo lisky černé (dvě foto, V. Dyk). Str. 18. — Nález plížitky olivové bílé (s obr., B. Beneš). Str. 19. — Co objevil elektronový mikroskop (D. S.). Str. 20. — Utíkejte, lidé jdou! († K. Pechoč). Str. 52. — Několik přírodopisných zajímavostí ze staré kroniky (J. O. Martinovský). Str. 54. — Tabákový kouř (L. Riedl). Str. 56. — Energie vazby jader atomů (V. Santholzer). Str. 57. — Chemický důkaz kyslíku (K. Komárek). Str. 58. — Jan Svatopluk Presl (B. Němec, foto O. Matoušek). Str. 80. — Netopýři v zajetí (s foto, J. Vaňura). Str. 82. — Preslovo chemické názvosloví (K. Komárek). Str. 84. — O otravách hnojnekim inkoustovým (A. Pilát). Str. 86. — Nový způsob určování stáří nerostů a stáří zeměkoule (s obr., V. Santholzer). Str. 102. — Jak vznikaly české názvy rostlin (E. Güttler). Str. 106. — Oživnutí po zmrznutí († A. Dichtl). Str. 107. — Latinsky pro přírodovědce-nelatináře (O. Matoušek). Str. 108. — K umělému množení ovocných stromů řízků (s foto, B. Dostál). Str. 122. — Vývoj architektury příjimačů (s foto, L. Kacerovský). Str. 131. — Z minulosti myslivosti na Poděbradsku (s foto, K. Komárek). Str. 155. — Kvěčaly (s foto, V. Marek). Str. 173. — Infračervené fotografie v meteorologii (s foto, V. Stehlik). Str. 175. — Světélkování motýlů (s foto, J. Vejvoda). Str. 198. — Na biliontiny milimetru se měří v prostoru atomového jádra (V. Santholzer). Str. 202. — Recké názvy v přírodních vědách (K. Hrubý). Str. 142, 176, 237. — Všešicos z táborské věže (s foto, A. Z. Hnízdo). Str. 234. — Tvarová proměnlivost plodnic kyjanky (s obr., J. Podzimek). Str. 236. — O některých méně známých lesních plodinách (K. Bernard). Str. 237. — Puchýřníci (s foto, K. Komárek). Str. 240.

Příspěvky mladých přírodopytčů.

Jak staří umírali naši předkové (J. Matoušek). Str. 23. — Zába a užovka (V. Skoumalová). Str. 26. — Vzpomínky na p. říd. uč. Musilka (J. E. Jirásek). Str. 28. — Jak si vypěstujeme rohovník (L. Pavelek). Str. 28. — Moje „Káča“ (J. Mácha). Str. 28. — Prástevník medvědí (F. Jelínek). Str. 28. — Moji hlemýždi (S. Vinopal). Str. 59. — Můj malý pašík (J. Stránský). Str. 59. — Na život a na smrt (M. Fikrle). Str. 59. — Příhoda s papouškem (E. Palíková). Str. 59. — Boj v lese (Z. Kroček). Str. 59. — Boj o mravenišť (V. Štěpán). Str. 60. — Králičí tragédie (M. Sigl). Str. 60. — Potáplice (F. Zezulová). Str. 86. — Náš Jerýk (D. Kacerovský). Str. 87. — Houšenka drovoštěn (S. Vinopal). Str. 109. — Jak se chytají mnišky. (V. J. Mach). Str. 109. — Hnízdek (A. Vlček). Str. 109. — Poštolky (E. Sula). Str. 132. — Proč se chovají hlemýždi? (J. Šteflová). Str. 133. — Naše srnka (V. Vágnarová, s foto S. Loskota). Str. 133. — Hrdina Ajas (J. Černý). Str. 134. — Sousedův pes a kočka (E. Huml). Str. 157. — Boj o hnízdo (A. Špilarová). Str. 157. — Krab (L. Vlk a V. Fuksa). Str. 181. — Chůdovitě kořeny smrku (s foto, M. Spálenská). Str. 182. — Zajíčkové breznáckové (J. Černý). Str. 182. — Chytrý vlčák (F. Musil). Str. 203. — Lesní katastrofa (Z. Prchalová). Str. 203. — Jelen Vašek (D. Kacerovský). Str. 203. — Povětrnostní kalendář (M. Matoušek). Str. 241. — Lejsek sedý (Z. Babušková). Str. 241. — Kos obecný

(Z. Janeček). Str. 241. — Hříčka přírody, vyrůstá z vrby (S. Čermák, s foto S. Loskot). Str. 242. — Pozorování (s foto, atavismus na fikus, N. Filipová). Str. 242.

*

Rozmnožování buněk (s mikrofoto, M. Pražák). Str. 29. — Přesedači stanice (M. Janoušek). Str. 29. — Mraky, vytvořené letadlem (C. Votrubec). Str. 30. — O preparaci lobeč (J. Karel — Z. Henzl). Str. 30. — Drodzí hnízdo (F. Baláb). Str. 60. — Slučí tragédie (K. Eichner). Str. 61. — Má vliv koncentrace a kyselost reagující látky na reakci sirtanatu sodného s kyselinou (J. Kosar). Str. 62. — Datořích z Markovic u Čáslavě (J. Otělený). Str. 62. — Chov housenek (J. Šlípka). Str. 87. — Jak želva snáší vejce (V. Štill). Str. 87. — Účinek některých rostlinných jedů na srdce ryb (K. Pokorný). Str. 87. — Úrodné rozmary přírody (M. C. Sigl). Str. 109. — Larva potápky a přezimovací pulci. (A. Skálová). Str. 110. — Lidové názvy rostlin na Protivínsku (S. Hejný). Str. 110. — Zkameněliny u Tuchoměřic (M. Koudelka). Str. 111. — Nález žraločích zubů u Zamberka (P. Povondra). Str. 111. — Na „Hradisku“ u Rožné se opět kope! (A. Weber). Str. 134. — Příhoda s káňem (Z. Šebek a V. Štill). Str. 134. — K článku prof. Prokeše „Vzácná hadovka“ (V. Hudeček). Str. 135. — Mravkolev (L. Štěpán). Str. 135. — Vzácný pták dytěk na Mělníku (M. C. Sigl). Str. 157. — O chovu králiků v drobném (M. C. Sigl). Str. 157. — Tvar krystalů z roztoků nasycených a nenasyčených (s obr., J. Kosar). Str. 158. — Se sítkou kolem Kladna (J. Šlípka). Str. 158. — Elektrická pec vlastní výroby (s obr., V. Moravec a J. Moravec). Str. 159. — Zvláštní způsob stavby mravenčího hnízda (s obr., S. Auský). Str. 182. — Fretky (Z. Šebek). Str. 182. — Lásička (M. Vondrák). Str. 183. — Zrychlené lhnutí motýlů (J. Šlípka). Str. 203. — Skalní step u Prahy (V. Ložek). Str. 204. — Zimní hydrobiologická stanice (S. Hejný). Str. 204. — Ke sdělení „Elektrická pec vlastní výroby“ (J. Kunzl). Str. 205. — Krystaly v buňkách (M. Vranovský). Str. 205. — Mikroorganismy v syrařství (s foto, S. Štěrba a J. Martinek). Str. 205. — Pozorování lyžaje pryscového (M. Müller). Str. 243. — Plachetnice (F. Štika). Str. 244. — Bourovec dubový u nás (J. Patočka). Str. 244. — Hranostajník vrbový (s foto, V. Osvald). Str. 245. — Pokus s minerálními vodami (R. I. Pospíšil). Str. 246. — Jogurt (s foto, Z. Sučaný). Str. 247.

Z přírodovědecké pracovní.

Jak je to s amatérskou výrobou hvězďárských dalekohledů (s obr., A. Bečvář). Str. 20. — Kohoutová vývěva (s obr., E. Tesařík). Str. 22. — Jak dělati mapu a geol. profily (s obr., O. Matoušek). Str. 125. — Zhotovte si hvězďárský dalekohled sami (s obr., F. Soják). Str. 179, 200, 247. — Mikrochemický průkaz karotinu (J. Svoboda). Str. 251.

O knihách.

Zprávy o nové literatuře. Str. 31, 63, 88, 111, 135, 159, 163, 207, 251.

Z vědeckého života.

Antonín Vimmer † (J. Mařan). Str. 32. — Vojtěch Palkovský † (* O. M.). Str. 32. — Jindřich Matiegka † (O. Matoušek). Str. 32. — Václav Vávra † (O. Štěpánek). Str. 64. — Přírodopisná sekce místní skupiny Sdružení čes. profesorů v Brně (J. Kouřil a O. Mrkos). Str. 64. — Nár. rada badatelská (*). Str. 64. — Václav Sak †. Str. 112. — W. Nernst †. Str. 112. — Antonín Jelínek †. Str. 160. — Z. Stach †. Str. 160. — Sedesát let Vyšší vlnařsko-ovocnické a zahradnické školy na Mělníce (M. C. Sigl). Str. 160. — František Mareš †. Str. 184. — Boh. Klika †. Str. 208. — Vilém Němec †. Str. 208. — Bohuslav Horák †. Str. 208.

Listárna redakce.

* Čestný diplom Vesmíru 1941 (s foto žáků). Str. 26, 51, 61.

* Hovorna. — Str. 32, 184, 208, 252.

* Opravy. — Str. 112, 184.